

Bruxelles, den 7. juli 2026
(OR. en)

11410/26

AGRI 566
AGRIORG 91

FØLGESKRIVELSE

fra:	Martine DEPREZ, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	7. juli 2026
til:	Thérèse BLANCHET, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	COM(2026) 355 final
Vedr.:	Handlingsplan for EU's proteinsystems modstandsdygtighed, strategiske autonomi og bæredygtighed

Hermed følger til delegationerne dokument COM(2026) 355 final.

Bilag: COM(2026) 355 final

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 7.7.2026
COM(2026) 355 final

Handlingsplan

for EU's proteinsystems modstandsdygtighed, strategiske autonomi og bæredygtighed

Europa står ved en skillevej. I en verden i hastig forandring og med voksende usikkerhed er der behov for resolut handling for at styrke vores økonomiske konkurrenceevne og samtidig styrke vores strategiske autonomi. Med sikkerhed og modstandsdygtighed i centrum for den politiske dagsorden og et stigende pres på Europas vækstmodel er centrale økonomiske afhængigheder ved at udvikle sig til geopolitiske sårbarheder.

I denne sammenhæng er eksisterende afhængigheder af importerede input såsom gødning, foder og energi **ikke blot trusler mod vores fødevarerikring, men centrale sårbarheder, der påvirker vores modstandsdygtighed**. Det er derfor afgørende for EU's beredskabs- og sikkerhedsdagsorden at reducere disse strategiske afhængigheder. Der er behov for en kollektiv indsats fra alle interessenter for at sikre, at EU kan styrke både sin indre og ydre sikkerhed¹.

EU's store afhængighed af proteinforsyning til foder fra et begrænset antal oprindelsessteder gør ikke blot vores landbrugsfødevaresystem sårbart over for udsving på det globale marked, men påvirker også evnen til at mindske risiciene i forsyningskæderne og begrænser fremskridtene med omstillingen til bæredygtighed.

Som bebudet i visionen for landbrug og fødevarer² har Kommissionen **udarbejdet denne omfattende plan** for at imødegå disse udfordringer. Den integrerer politiske, forskningsmæssige og praktiske bestræbelser på at skabe et mere autonomt og bæredygtigt EU-proteinsystem og samtidig diversificere importkilderne. Proteindiversificering er en reaktion på den politiske opfordring fra EU's ledere, der er nedfældet i **Versailleserklæringen**³ fra 2022, om at øge EU's produktion af plantebaserede proteiner og på Europa-Parlamentets opfordring i dets beslutning fra 2023 om en europæisk proteinstrategi⁴.

En forudsætning for opskaleringen af den bæredygtige plantebaserede proteinproduktion i EU er tilvejebringelsen af incitamenter til at udvikle både udbud og efterspørgsel som et vigtigt skridt for EU i retning af den **forandringsskabende modstandsdygtighed**, der er behov for på kontinentet. Et modstandsdygtigt og bæredygtigt proteinsystem vil ikke blot bidrage til EU's mål om fødevarerikring og energi, men vil også skabe nye muligheder i landdistrikterne, bidrage til målet om klimaneutralitet senest i 2050 og fremskynde gennemførelsen af de mål, der er fastsat i den nylige EU-bioøkonomistrategi⁵ og handlingsplanen for gødning⁶.

Omstillingen til et **modstandsdygtigt og bæredygtigt proteinsystem** kræver **bedre politikkoordinering** med henblik på at:

- øge den åbne **strategiske autonomi** ved at udvide den **bæredygtige EU-proteinforsyning** gennem incitamenter for **landbrugere** til at indføre diversificerede produktionssystemer med mindre behov for gødning, så landbrugerne kan dyrke sunde og modstandsdygtige proteinafgrøder
- forbedre **modstandsdygtigheden, konkurrenceevnen og beredskabet** i det bredere EU-proteinsystem, herunder foderindustrien, ved at fremme **forskning og innovation og opskalere investeringer**

¹ Europa-Kommissionen, *Strategisk fremsynsrapport Modstandsdygtighed 2.0: Styrkelse af EU's evne til at trives i en tid med turbulens og usikkerhed*, COM(2025) 484 final.

² Europa-Kommissionen, *En vision for landbrug og fødevarer – Sammen skaber vi en attraktiv landbrugs- og fødevaresektor for fremtidige generationer*, COM(2025) 75 final.

³ Rådet for Den Europæiske Union, *Rådet for Landbrug og Fiskeri om proteiner: forsyning, produktion og bæredygtighed*, 14. juli 2025; Det Europæiske Råd, *Versailleserklæringen*, 10. og 11. marts 2022.

⁴ Europa-Parlamentet, *Beslutning af 19. oktober 2023 om en europæisk proteinstrategi (2023/2015(INI))*

⁵ Europa-Kommissionen, *En strategisk ramme for en konkurrencedygtig og bæredygtig bioøkonomi i EU*, COM(2025) 960 final.

⁶ Europa-Kommissionen, *Handlingsplan for gødning: Partnerskab for at sikre tilgængelighed, overkommelige priser og strategisk autonomi med hensyn til hjemligt produceret EU-gødning*, COM(2026) 310 final.

- styrke EU's proteinværdikæder ved at gøre markedet **mere attraktivt** og **fremme efterspørgslen** og ved at fremme lokale løsninger og korte forsyningskæder.

En sådan politikkoordinering vil bidrage til opfyldelsen af EU's **cirkularitets-, klima- og energimål**, som skaber yderligere incitamenter og forretningsmæssige grundlag for, at landbrugerne engagerer sig i proteindiversificering.

I denne plan redegøres der for de centrale forhold, udpeges løftestænger og foreslås tiltag i hele forsyningskæden for at nå dette mål. Den supplerer **husdyrstrategien**, der blev vedtaget den 7. juli 2026. Selv om fiskeri- og akvakultursektorerne er vigtige kilder til og brugere af protein i EU's fødevare- og fodersystem, er de ikke omfattet af denne plan.

1. Planteproteinforsyningen i EU

EU er hjemsted for et af verdens mest konkurrencedygtige og bæredygtige landbrugsproduktionssystemer. Denne styrke begrænses imidlertid af afhængighed af import af foder med højt proteinindhold. Støtte i henhold til den fælles landbrugspolitik (CAP) har øget den indenlandske forsyning af planteprotein til både foder- og fødevarebrug, men der er potentiale til at styrke den yderligere, om end med visse naturlige og strukturelle begrænsninger.

En EU-produktion, der i vid udstrækning er baseret på grovfoder og korn med en begrænset andel af proteinafgrøder

EU producerer en betydelig mængde planteprotein, men hovedsagelig i form af grovfoder og korn, dvs. i form af **produkter med lavt til middelhøjt proteinindhold**. I produktionsåret 2025-2026 producerede EU ca. **67 mio. ton planteprotein**⁷), hvoraf **grovfoder** tegnede sig for omkring 31 mio. ton protein og **korn** for omkring 29 mio. ton⁸) (figur 1)⁹. Græsarealer tegner sig for mere end halvdelen af grovfoderet. EU's produktion af **proteinrige planter**¹⁰) udgjorde 7,2 mio. ton protein i 2025-2026 efter at være vokset betydeligt i de foregående to årtier. Produktionen af protein fra **tørrede bælgrugter** nåede op på 1,3 mio. ton i 2025-2026¹¹. Selv om dette er en lille andel af den samlede mængde, steg produktionen heraf med 53 % i perioden 2021-2026 sammenlignet med perioden 2011-2016.

⁷ Kommissionens skøn baseret på EU's balanceopgørelser for korn og oliefrø og EU's foderbalanceopgørelse.

⁸ Grovfoder er græs, silomajs, foderbælgplanter og tørret foder.

⁹ Statistikkerne i dette dokument er nærmere beskrevet i faktablade, der findes her: [*Reducing the plant protein deficit of the EU – Agriculture and rural development*](#).

¹⁰ Proteinrige planter defineres som markafgrøder med et proteinindhold på over 15 %, dvs. oliefrø og proteinafgrøder.

¹¹ Tørrede bælgrugter er foderærter, hestebønner, lupinbønner og andre proteinafgrøder.

		<i>Planteprotein (mio. ton)</i>		<i>Andel</i>	
Grovfoder		30,6		45,5 %	
Korn		29,4		43,7 %	
Oliefrø (undtagen sojabønner)		5,0		7,5 %	
Proteinafgrøder	Tørrede bælgrugter	2,2	1,3	3,3 %	1,9 %
	Sojabønner		0,9		1,4 %
I alt		67,2		100 %	

Figur 1: EU's planteproteinproduktion i produktionsåret 2025-2026

Kilde: GD AGRI – Balanceopgørelser.

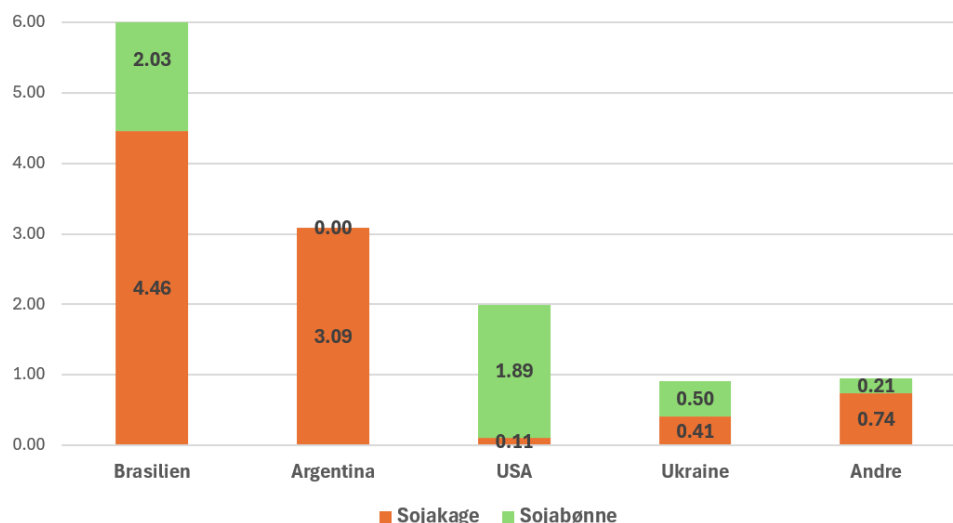
Det skal bemærkes, at et skift i retning af flere proteinafgrøder med et højere proteinindhold end andre markafgrøder kun ville have begrænset indvirkning på den samlede balance for rått planteprotein på grund af deres forholdsmæssigt lavere udbytter. En større andel proteinafgrøder i sædskiftet kan imidlertid reducere drivhusgasemissionerne ved at reducere behovet for gødning, hvis produktion og anvendelse udleder drivhusgasser.

EU's øgede produktion af proteinrige planter kan hovedsagelig tilskrives støtte ydet gennem den fælles landbrugspolitik og EU's programmer for **forskning og innovation** på landbrugsområdet, jf. Kommissionens rapport fra 2018¹². Som fremhævet i handlingsplanen for gødning bidrager proteinafgrøders **kvælstofbindende egenskab**¹³) til at reducere behovet for gødning, hvilket er en central faktor, der understøtter øget produktion, navnlig i en situation med stigende omkostninger og spændinger i forsyningskæderne for gødning.

¹² Europa-Kommissionen, [*Rapport om udviklingen af planteproteinsektoren i Den Europæiske Union \(COM\(2018\) 757 final\)*](#).

¹³ I denne rapport henviser proteinafgrøder til bælgplanter (herunder sojabønner). Bemærk, at sojabønner undertiden betragtes som oliefrø, men ikke i denne rapport.

EU's import domineres af soja fra Nord- og Sydamerika, men der er potentiale for soja fra Ukraine

Figur 2: Oprindelsen af importeret sojaprotein for produktionsåret 2024-2025 (i mio. ton råprotein)

Kilde: GD AGRI – 2024/25.

EU importerer hovedsagelig proteinrige planter i form af sojabønner og sojaskrå. De udgjorde ca. 13,4 mio. ton af den samlede proteinimport i 2024-2025, produceret på ca. 13 mio. hektar i ikke-EU-lande, primært USA og Brasilien samt, for så vidt angår sojamel, Argentina.

EU's naboskabsområde rummer konkrete muligheder for at diversificere EU's traditionelle afhængighed af de store sojabønneeksportører. Ukraine producerer 13,5 mio. ton plantebaseret protein, hvoraf 60 % eksporteres. Det betyder, at Ukraine kan spille en større rolle i forsyningen af EU's import af plantebaseret protein. Ved en eventuel tiltrædelse vil dette kunne reducere EU's handelsunderskud fra 13,9 mio. ton til 4,7 mio. ton og øge EU's selvforsyning med plantebaseret protein fra 76 % til 86 %. Desuden har Ukraine styrket sin rolle som strategisk partner for EU ved at fordoble sin produktionskapacitet for sojabønner i 2024-2025 sammenlignet med 2021-2022 på trods af forstyrrelser forårsaget af Ruslands angrebskrig. Potentialet for import fra Vestbalkan er mindre, da nogle traditionelle producenter i disse lande har bevæget sig fra at være sojabønneeksportører til at være afhængige af import som følge af øget indenlandsk forbrug og lavere udbytter.

2. Efterspørgslen efter protein i EU

Efterspørgslen efter protein i Europa er drevet af husdyrsektorens behov for foder, forbrugernes fødevarerpræferencer samt anvendelser knyttet til nye behov med hensyn til cirkularitet og bioenergi.

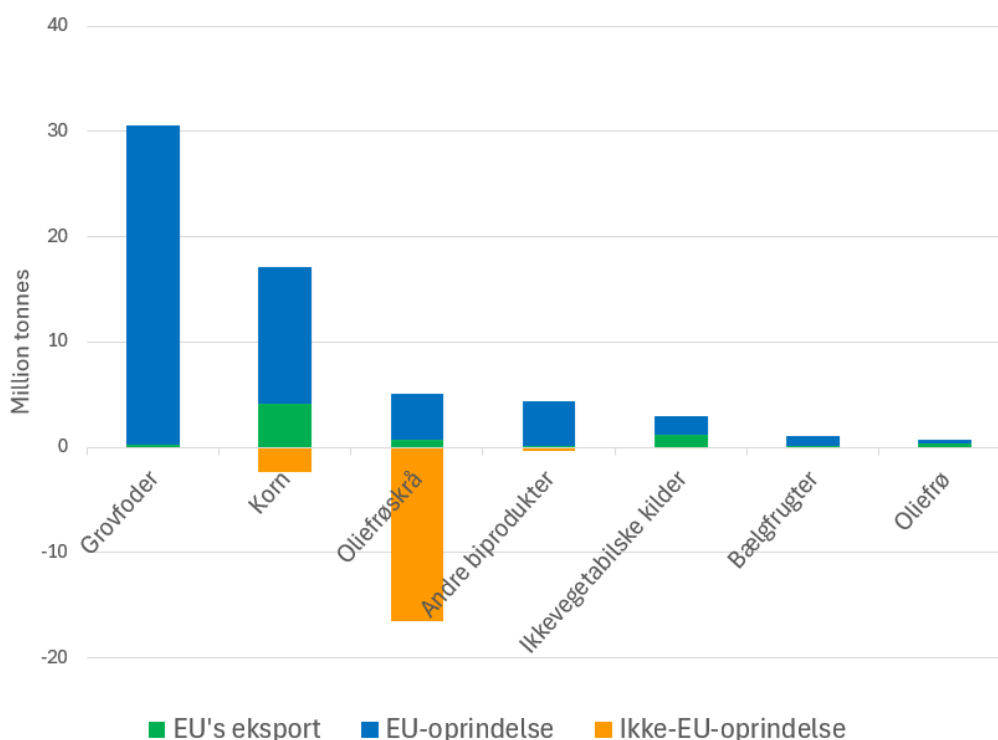
Foder

Husdyrproduktionen tegner sig sammen med markafgrøder produceret til foder for mere end halvdelen af den samlede landbrugsproduktion (59 % i 2024¹⁴). I 2025 nåede værdien af eksporten op på 55 mia. EUR, hvilket skabte et handelsoverskud på 39 mia. EUR. Husdyrsektoren er også **EU's største bruger af planteprotein**.

¹⁴ Dette svarer til den primærindkomst, der genereres af både animalsk produktion (45 %) og produktion af markafgrøder anvendt som foder (14 %).

EU's husdyrsektor anvender årligt **74 mio. ton** protein som foder¹⁵. Ca. 26 % importeres, men eftersom EU også eksporterer, hvad der svarer til 9 % protein i markafgrødeprodukter eller følgeprodukter, udgør **nettoafhængigheden af proteinimport** 15 % af det samlede foderforbrug (eller ca. 13 mio. ton protein).

Dette samlede tal dækker over forskelle efter fodertype (Figur 33). EU er således i vid udstrækning selvforsynende med foder med lavt proteinindhold, men i vid udstrækning afhængig af import af **foder med højt proteinindhold (oliefrø og proteinafgrøder)**: Af de mængder, der anvendes i EU, importeres **74 %**. Dette skyldes hovedsagelig sojaprotein, hvoraf 94 % importeres.

Figur 3: Oprindelsen af protein, der anvendes til fodring af EU's husdyr, og eksporten af disse produkter (i mio. ton råprotein)

Kilde: GD AGRI – EU's foderproteinbalance – 2024/25.

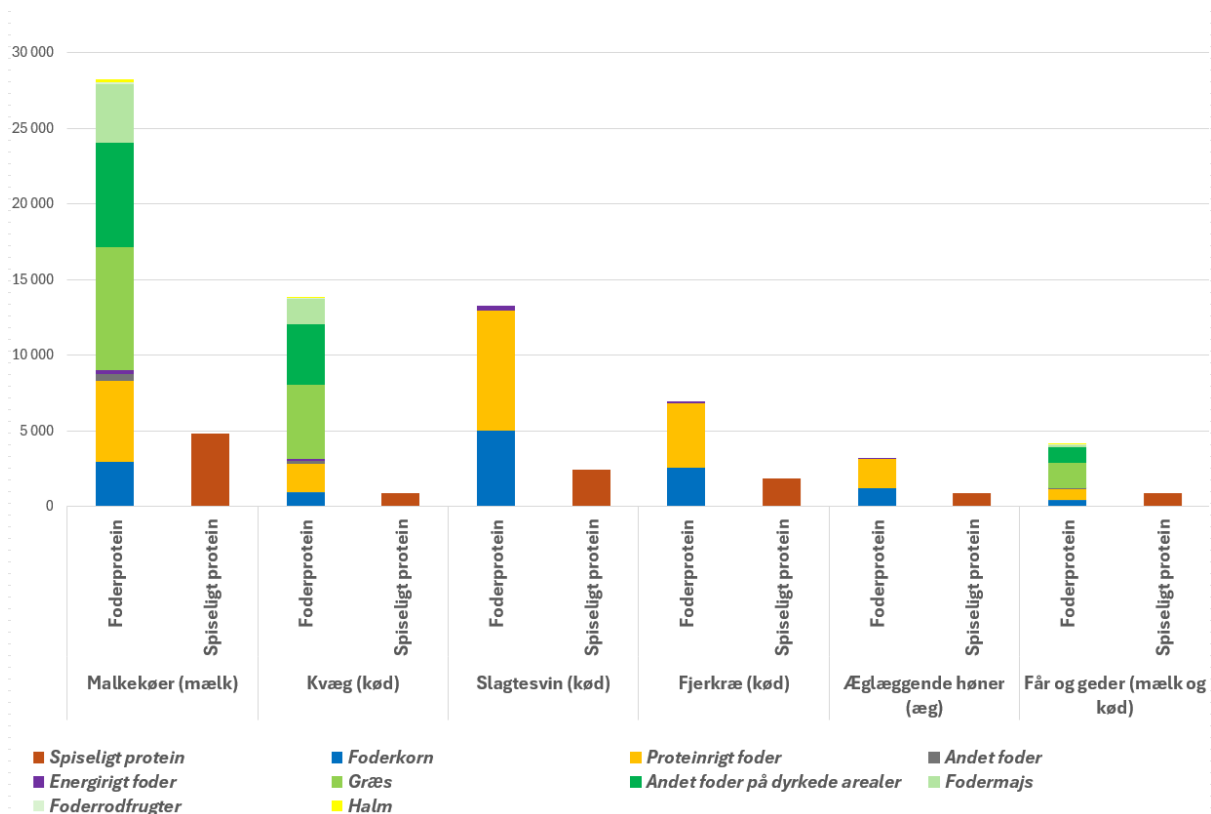
Plantebaseret foder med højt proteinindhold¹⁶ udgør en betydelig andel af det samlede foderforbrug, nemlig 31 % af EU's samlede proteinforbrug til foder (eller 23,0 mio. ton protein)¹⁷. Det spiller en afgørende rolle i flere husdyrproduktionssystemer, idet det optimerer husdyrproduktiviteten. Det vil være meget vanskeligt at erstatte det med alternativer med lavere proteinindhold, som er lettere tilgængelige i EU, navnlig med hensyn til det areal, der er nødvendigt til dyrkning i EU. Desuden vil dette kræve en omhyggelig vurdering af mulighederne for at erstatte fodermidler, samtidig med at dyrenes ernæringsmæssige behov opfyldes, og det vil afhænge af husdyrtypen (Figur 4). **Svine- og fjerkræsektoren** er de vigtigste brugere af skrå med højt proteinindhold (idet de tegner sig for 66 % af anvendelsen af foderblandinger¹⁸ i EU), mens **mælke- og oksekødssektoren** tegner sig for en lavere andel (28 %).

¹⁵ De vigtigste kilder til foderprotein er grovfoder (41 %), korn (21 %), sojaskrå (19 %) og andre oliefrøskrå (9 %), mens de resterende 10 % er forskellige andre kilder.

¹⁶ Foder med højt proteinindhold har et proteinindhold på over 30 %, f.eks. de fleste typer oliefrøskrå.

¹⁷ Derimod er 94 % af foderet med lavt og middelhøjt proteinindhold, der anvendes i EU, af EU-oprindelse, og EU er en klar nettoeksportør af denne type produkter.

¹⁸ Foderblandinger er foder, der fremstilles ved at blande mindst to fodermidler, med eller uden tilsætningsstoffer.

Figur 4: Anvendelse af foderprotein efter husdyrtype i EU og deraf følgende produktion af spiseligt protein efter husdyrtype i EU i 2022 (tusind ton råprotein)

Kilde: CAPRI-modeldatabasen.

Afhængigheden af importeret proteinfoder afhænger i høj grad af **husdyrtypen og produktionssystemet**. Mere intensive systemer er afhængige af foderblandinger for at dække en stor del af deres proteinbehov, svarende til 25,8 mio. ton foderprotein årligt. Foderblandinger udgør 35 % af det samlede proteinforbrug hos EU's husdyr. Mere ekstensive drøvtyggersystemer, der er baseret på græsarealer og lokalt produceret foder og grovfoder, er mindre importafhængige end intensive systemer. Visse produktionssystemer, såsom agroøkologiske, økologiske, græsfodrede og blandede planteavls- og husdyrbrugssystemer samt geografiske betegnelser eller systemer omfattet af private standarder, fremmer aktivt anvendelsen af lokalt foder, mindsker afhængigheden af importeret foder og forankrer produktionen i området.

På EU-plan er andelen af **foder produceret på bedriften i gennemsnit begrænset**: ca. 21 % af det samlede foder i 2023. Den er højest på bedrifter med drøvtyggere, hvor der også dyrkes afgrøder (42 % i 2023), og lavest på specialiserede fjerkræ- eller svinebedrifter (7 %).

Forskellige fodringssystemer med varierende grad af afhængighed

EU's husdyrsektor er kendetegnet ved **en række forskellige fodringsstrategier**. Intensiv husdyrproduktion gør det muligt at optimere fodringen gennem præcisionsfodring, tilsætning af syntetiske aminosyrer som supplement til foder med lavt proteinindhold, enzymer eller fodertilægsstoffer, der mindsker metanemissioner. Fodertilægsstoffer (såsom vitaminer og aminosyrer) importeres imidlertid i stort omfang af EU, navnlig fra Kina, som indtager en ultradominerende stilling på det globale marked for disse stoffer og endda har kvasimonopol på nogle af dem. EU's foder-, husdyr- og akvakultursektorer har derfor meget begrænsede muligheder for at diversificere deres forsyningskilder, hvilket behandles senere i dette dokument. Derimod er ekstensive husdyrsystemer, navnlig græsfodrede drøvtyggere og økologisk produktion, i betydeligt mindre grad afhængige af importeret foder, samtidig med at de giver miljøfordele.

Endelig bør det understreges, at EU er en af de **mest effektive producenter af animalsk protein på verdensplan med hensyn til drivhusgasemissioner** pr. produceret enhed¹⁹). Hvis EU's animalske produktion reduceres isoleret set, vil det i vid udstrækning medføre, at forbruget af animalske produkter i EU erstattes af mere kulstofintensiv import, hvilket øger drivhusgasaftrykket fra forbruget af animalske produkter i EU og forårsager unødige forstyrrelser i værdikæden for animalske produkter i EU.

Cirkularitet som styrende princip

Samlet set spiller planteproteiner fra en række spiselige og ikke-spiselige kilder en væsentlig rolle i den cirkulære bioøkonomi, herunder når de via husdyr omsættes til fødevarer og husdyrgødning. Selv om flere afgrøder, der anvendes til foder, også forarbejdes til andre anvendelser end foder i industrien, til energiproduktion eller som fødevarer, kan de stadig generere proteinrige biprodukter til foder eller fødevarer. F.eks. kan olie fra oliefrø eller stivelse fra korn udskilles til konsum, industriel anvendelse eller energianvendelse, mens de resterende proteinrige biprodukter kan anvendes til foder eller fødevarer. **Disse biprodukter fra forarbejdede afgrøder udgør en vigtig proteinkilde for EU's husdyr.** De tegner sig for omkring 34 % af husdyrenes samlede proteinindtag, hvilket viser den stærke sammenkobling mellem værdikæderne for fødevarer, foder, energi og industri.

Bioenergipolitikker har direkte indvirkning på tilgængeligheden af protein til foder som biprodukt og på rentabiliteten af EU's proteinrige afgrøder. Biprodukter fra energiproduktion i EU²⁰ tegner sig for 47,2 % af alle oliefrøskrå og udgør 6,3 % af den samlede mængde foder, der anvendes i EU. Biprodukter fra fødevare- og drikkevareindustrien tegner sig for 6 % af proteinindtaget hos husdyr i EU, selv om tidligere fødevarer kun tegner sig for 0,7 % på grund af tekniske og lovgivningsmæssige begrænsninger vedrørende fodersikkerhed. Sikker anvendelse af proteinbiprodukter fra fødevareforarbejdning til foder kan udvides, da det bidrager til at reducere madspild.

Varierende proteineffektivitet efter husdyrtype

Husdyrproduktionens proteineffektivitet kan vurderes ud fra omdannelsesgraden fra foderprotein til animalsk protein. Fjerkrægsektoren har den højeste proteinomdannelseseffektivitet med 3,6 kg foderprotein til produktion af 1 kg animalsk protein, efterfulgt af svinesektoren med 5,5 kg foderprotein til produktion af 1 kg animalsk protein og malkekvægssektoren med 5,8 kg foderprotein pr. 1 kg animalsk protein. Kødkvægssektoren anvender 15,9 kg foderprotein til at producere 1 kg animalsk protein. Det stigende relative forbrug af fjerkrækød i en kontekst med faldende forbrug af de øvrige kødtyper kan i et vist omfang bidrage til at mindske EU's afhængighed af importeret foder ved at forbedre den samlede effektivitet af udnyttelsen af foderprotein.

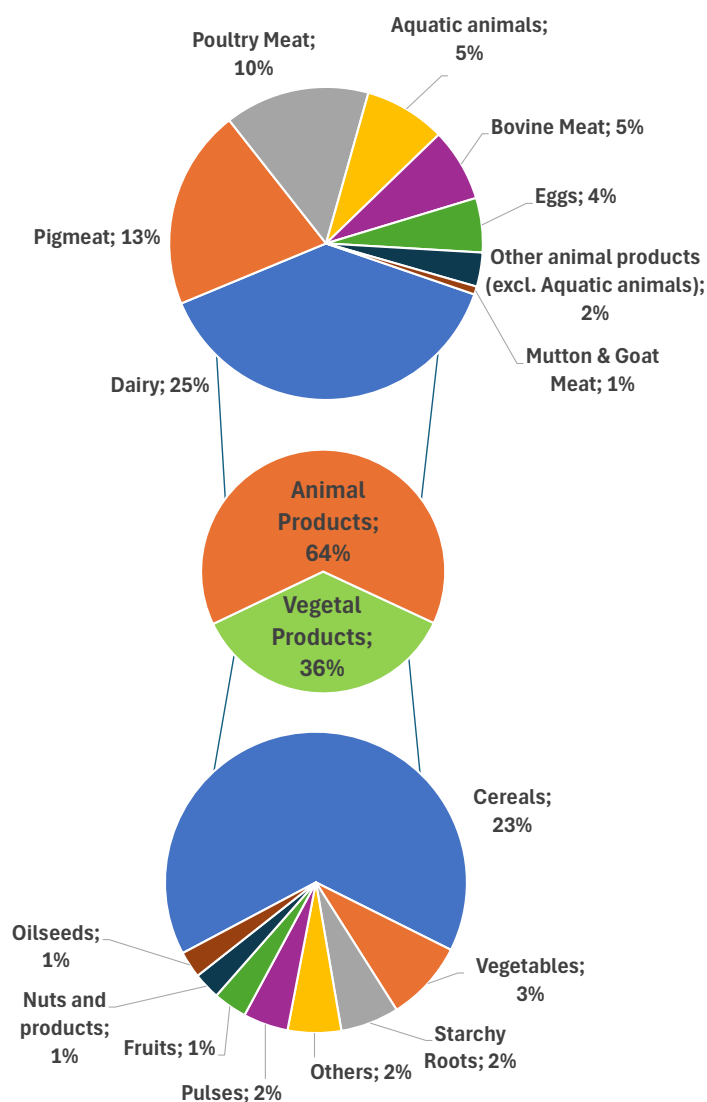
Fødevarer

I EU er 64 % af det protein, som mennesker indtager, af animalsk oprindelse (figur 4). Denne andel stiger til 67 % i USA, mens plantebaseret protein i Kina tegner sig for 59 % af menneskers proteinforbrug. Forbrugstendenserne i det seneste årti peger på en øget andel af animalsk protein i europæernes kost på bekostning af planteprotein²¹.

¹⁹ FAO's globale miljøvurderingsmodel for husdyr (GLEAM) foodandagricultureorganization.shinyapps.io/GLEAMV3_Public/.

²⁰ Dvs. oliefrøskrå fremstillet af sojabønner, rapsfrø og solsikkefrø, der er knust i EU med henblik på produktion af olier, som anvendes til energiformål.

²¹ Fra 2010 til 2023 steg det gennemsnitlige forbrug pr. person af animalsk protein i EU med 6 %, mens det gennemsnitlige forbrug af plantebaseret protein faldt med 4 % (FAO – Food Balances).

Figur 5 – Andel af protein pr. produkt i kosten i EU

Kilde: FAO – Food Balances – 2023.

Faktorer, der påvirker de nuværende forbrugsmønstre, omfatter: i) kulturelle traditioner og vaner, ii) indkomster, iii) bekvemmelighed, reklame og markedsføring, iv) stigende interesse for proteinberigede fødevarer, v) forsyningskædernes organisering og vi) de relative priser på planteprodukter i forhold til animalske produkter. Proteiner fra mejeriprodukter forventes at få den største relative stigning i europæernes kost, efterhånden som kødindtaget (med undtagelse af fjerkræ) falder. For plantebaseret protein er de vigtigste kilder korn (23 % af menneskers proteinindtag) samt frugt og grøntsager (4 %). Selv om de kun tegner sig for 2 % af proteinindtaget, betragtes bælplanter og bælgrugter som en vigtig bestanddel af en varieret og bæredygtig kost, og flere medlemsstater anbefaler at øge forbruget af bælgrugter²²).

Som det er tilfældet med mange fødevarer, er en varieret kost et vigtigt bidrag til sunde kostvaner. Varierede kostvaner, der omfatter kød fra husdyr opdrættet med lokalt tilpassede foderressourcer, sammen med forbrug af planteproteiner fra frugt, grøntsager og bælgrugter, kan spille en vigtig rolle i

²² Europa-Kommissionen, [Legumes and Pulses – Knowledge for policy](#), 18. december 2025; Europa-Kommissionen, [Food-Based Dietary Guidelines recommendations for legumes – Knowledge for policy](#), 7. november 2025.

omstillingen til et mere modstandsdygtigt og bæredygtigt fødevarer-system, samtidig med at de understøtter levedygtige værdikæder i EU. Ud over at give tilstrækkelig ernæring og fremme positive sundhedsresultater bidrager kostvaner med en stor andel plantebaserede fødevarer til at støtte miljø- og klimamål.

3. Plantebaserede og alternative proteinkilder

Innovationen blomstrer på proteinområdet. EU har en interesse i at være førende på verdensplan og fremme innovation, der understøtter konkurrencedygtige, bæredygtige og modstandsdygtige fødevarer-systemer. Samtidig skal proteinproduktionen overholde EU-reglerne for at beskytte sundheden, klimaet og miljøet. Innovationen skal foregå på en ansvarlig måde, og det er nødvendigt med en behørig vurdering af dens bæredygtighed samt sociale, ernæringsmæssige og samfundsmæssige hensyn. I Kommissionens strategi for biovidenskab anerkendes det, at de europæiske landbrugs- og fødevarer-sektorer er et knudepunkt for innovation med nye produkter og værdikæder, der kombinerer sikkerhed, bæredygtighed og social ansvarlighed²³.

Der findes i øjeblikket en række **plantebaserede og alternative proteinkilder og innovationer på markedet** til både **fødevarer- og foderbrug**. Nogle af disse produkter er veletablerede og accepterede i Europa, f.eks. plantebaserede proteinfødevarer og -drikkevarer eller produkter med protein fremstillet ved fermentering eller af alger. Alger anvendes også som foder og har et lovende markedspotentiale. Nogle alternative proteinkilder såsom insekter accepteres i øjeblikket hovedsagelig som foder, selv om de er tilgængelige på fødevaremarkedet.

Andre alternativer til foder såsom produkter baseret på **præcisions- og biomassefermentering eller proteiner ekstraheret fra afgrøder** kan være omfattet af særlige regler for markedsføring. Flere af disse alternativer har potentiale til at skabe nye cirkulære forretningsmodeller for landbrugere og foderindustrien. Fermenteringsbaserede teknologier udgør en supplerende vej inden for det bredere proteinlandskab med potentielle virkninger på tværs af landbrugets værdikæder. De kan skabe nye muligheder for visse råmaterialer, landbrugets sidestrømme og foderrelaterede input og samtidig bidrage til diversificeringen af proteinkilder. Deres indvirkning på den konventionelle landbrugsproduktion forventes at forblive begrænset på mellemlang sigt, selv om der med tiden kan opstå mere betydelige virkninger. I hvilket omfang landbrugere og landdistrikter får gavn af disse teknologier, afhænger af, hvordan værdikæderne organiseres, da fermenteringsbaserede teknologier forventes at eksistere side om side med eksisterende landbrugssystemer og -praksisser. Kommissionen er ved at færdiggøre en undersøgelse, hvor man ser nærmere på en række af disse spørgsmål²⁴. Ovennævnte proteinkilder til foder udgør et innovationsområde og bidrager til dette globalt voksende marked.

Innovative fermenteringsprocesser udvikles og opskaleres i andre jurisdiktioner, hvilket skaber økonomiske fordele og nye indtægtskilder for landbrugere uden for EU. Lignende fordele kan tilfalde landbrugere i EU i form af direkte efterspørgsel efter landbrugsråvarer og opgradering af landbrugets sidestrømme. Den kommende retsakt om bioteknologi II sigter mod at styrke EU's industrielle konkurrenceevne inden for industriel bioteknologi og biofremstilling, herunder baseret på avanceret fermentering.

For så vidt angår fødevarer, **forventes plantebaserede proteinfødevarer og -drikkevarer at have det største markedspotentiale** i betragtning af de stabile lovgivningsmæssige rammer og forbrugernes accept sammenlignet med andre alternative proteiner. Disse plantebaserede alternative produkter har

²³ Europa-Kommissionen, *Vælg Europa til biovidenskab – En strategi for at positionere EU som verdens mest attraktive sted for biovidenskab inden 2030*, COM(2025) 525 final.

²⁴ Europa-Kommissionen, *Study on biomass and precision fermentation*, færdiggøres i andet halvår af 2026.

ofte til formål at efterligne traditionelle animalske produkters smag, tekstur og ernæringsprofil²⁵), selv om nogle af dem har gennemgået en højere grad af forarbejdning. Begge produkttyper eksisterer side om side på det europæiske marked, og der gælder eller vil gælde særlige regler i forordningen om den fælles markedsordning²⁶ om anvendelsen af mejeribetegnelser og fremover kødrelaterede betegnelser²⁷ for at øge gennemsigtigheden og give forbrugerne mulighed for at træffe velinformerede valg.

Både **plantebaserede proteinprodukter og alternative proteinprodukter står over for flere fælles udfordringer, som skal overvindes, før de kan udbredes og integreres i EU-kostvaner i større omfang**. Selv om EU's lovgivningsmæssige rammer for nye fødevarer er på plads²⁸, er offentlighedens forståelse og accept særlig afgørende på områder som fødevareteknologi, hvor innovation kan indgå i samspil med sundhedsmæssige, kulturelle, etiske, traditionsmæssige, sociale, økonomiske og bæredygtighedsmæssige hensyn, hvilket kræver en styrket og inkluderende dialog om dette spørgsmål samt bedre viden. Desuden kan disse produkters prisoverkommelighed, smag, bekvemmelighed, ernæringsmæssige aspekter og mærkning udgøre yderligere begrænsninger. Det er vigtigt, at alternative proteinprodukters **bæredygtighed** og sikkerhed vurderes grundigt, som det er tilfældet for konventionelle fødevarerprodukter. For eksempel er produktionsprocesserne for flere typer alternative proteiner energiintensive, og de kræver i nogle tilfælde større energiinput end de konventionelle proteiner, som de potentielt kan erstatte²⁹). Endelig bør proteindiversificering fremmes, samtidig med at **konkurrenceevnen og den langsigtede levedygtighed** i den europæiske **husdyrsektor** beskyttes.

Ud fra et **økonomisk og socialt** synspunkt skaber øget salg af plantebaserede proteinprodukter muligheder for landbrugere og lokalsamfund i landdistrikterne. **Omlægning af produktionen og en række af landbrugets sidestrømme og biprodukter** til anvendelse i plantebaserede fødevarer og produktion af alternative proteiner til foder kan skabe nye indtægter for landbrugerne. Diversificering af proteinforsyningen skaber muligheder for nye værdikæder for både foder og fødevarer.

4. Opbygning af et modstandsdygtigt og bæredygtigt proteinsystem i EU

Der er fortsat betydelige barrierer for at opskalere bæredygtig produktion af plantebaseret protein til trods for en række politiske initiativer, der hidtil er vedtaget for at stimulere udviklingen. Den brede høring af interessenter afdækkede flere begrænsninger, herunder: den lavere rentabilitet af proteinafgrøder, navnlig knyttet til adgangen til specialiseret viden, færdigheder og indsatsfaktorer, en underudviklet værdikæde, infrastrukturbehov såsom oplagring og forarbejdning, investeringsmangler samt behovet for tættere samarbejde mellem interessenter for at reducere risikoen ved beslutninger om omstilling.

Der er behov for en indsats på forskellige forvaltningsniveauer og fra forskellige interessenter for at fremskynde udviklingen af kæden. **Succesen vil afhænge af evnen til at anlægge en integreret tilgang og skabe de rette incitamenter til at udvikle både udbud af og efterspørgsel efter proteinafgrøder.**

²⁵ FAO, *The Plants That Feed the World: baseline data and metrics to inform strategies for the conservation and use of plant genetic resources for food and agriculture*, 2023.

²⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 671).

²⁷ Europa-Kommissionen, forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning for så vidt angår styrkelsen af landbrugernes stilling i fødevareforsyningskæden (COM(2024) 577 final). Tilføjelsen af en liste over betegnelser, der udelukkende skal forbeholdes kødprodukter, behandles i øjeblikket af medlovgiveren.

²⁸ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2015/2283 af 25. november 2015 om nye fødevarer, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1169/2011 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 258/97 og Kommissionens forordning (EF) nr. 1852/2001.

²⁹ Europa-Parlamentet: Europa-Parlamentets Forskningstjeneste, *Alternative protein sources for food and feed*, april 2024.

Fremtidens EU-proteinsystem bygger på følgende søjler, som igen vil gøre cirkularitet og klimaindsats til et forretningsmæssigt grundlag for landbrugerne:

- øge den åbne **strategiske autonomi** ved at udvide **EU's bæredygtige proteinforsyning**
- forbedre det bredere EU-proteinsystems **modstandsdygtighed, konkurrenceevne og beredskab**
- styrke EU's proteinværdikæder ved at forbedre **markedets attraktivitet, stimulere efterspørgslen** og fremme lokale løsninger.

4.1. Styrkelse af politikkoordineringen

En sammenhængende omstilling afhænger af en stærkere sammenhæng mellem den fælles landbrugspolitik og EU's politikker for konkurrenceevne, forskning og innovation, energi, samhørighed, miljø, klima, sundhed, offentlige udbud og handel, samtidig med at det sikres, at offentlige politikker og private initiativer virker sammen i hele landbrugsfødevarekæden, fra produktion til forbrug.

Flere tiltag er allerede i gang, men der kan være behov for at fremskynde og integrere dem. Navnlig bør EU, i takt med at Unionen øger sine miljø- og klimaambitioner, intensivere sin indsats for at fremme en større tilpasning af produktionsstandarder blandt handelspartnere. Udvikling af proteinsektoren har stort potentiale til at bidrage til EU's miljø- og cirkularitetsmål

Den næste flerårige finansielle ramme (FFR) skaber muligheder for gennem **integreret planlægning** at stimulere EU's sektor for proteinafgrøder, mindske afhængigheden af importeret protein og styrke EU's åbne strategiske autonomi. Dette kræver udvikling af værdikædeprojekter, der kan kombinere støtte til dyrkning af proteinafgrøder under den fælles landbrugspolitik, bedre territorial integration og udvikling af infrastruktur og forarbejdningsfaciliteter gennem de nationale og regionale partnerskabsplaner (NRPP)³⁰ og endelig opskalering af investeringer i forskning og innovation gennem forskningsrammeprogrammet Horisont Europa og Den Europæiske Fond for Konkurrenceevne (ECF)³¹. Sammen med de **risikostyringsinstrumenter**, som Kommissionen er ved at udvikle, også i samarbejde med EIB, skaber dette hidtil usete muligheder for EU's sektor for proteinafgrøder.

Flere medlemsstater er allerede ved at iværksætte initiativer, der skal fremme et mere bæredygtigt og modstandsdygtigt proteinsystem. Med denne indsats er der fokus på at øge lokal produktion og anvendelse af protein, diversificere kostvaner, udvikle alternative proteiner og styrke værdikæder. Den danske handlingsplan for plantebaserede fødevarer³² er et eksempel på, hvordan medlemsstaterne kan samle værktøjer på forskellige forvaltningsniveauer for at støtte værdikæden for plantebaserede fødevarer.

Med henblik på at mindske deres afhængighed af importeret plantebaseret protein anbefales medlemsstaterne at træffe foranstaltninger, der, som beskrevet nærmere i de følgende afsnit, er tilpasset deres behov:

- at fremme integrering af proteinafgrøder i sædskifte og diversificering på grundlag af deres miljø- og klimafordele
- at yde koblet indkomststøtte til dyrkning af proteinafgrøder og dermed hjælpe sektoren med at forbedre sin konkurrenceevne

³⁰ Nationale og regionale partnerskabsplaner er et nyt planlægningsinstrument, som Kommissionen har foreslået for den næste FFR.

³¹ Europa-Kommissionen, *Den Europæiske Fond for Konkurrenceevne – faktablad*, 22. juni 2026.

³² Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, *Handlingsplan for plantebaserede fødevarer*, oktober 2023.

- at kompensere landbrugere, der overgår til proteinafgrøder, for øgede risici og produktionsomkostninger
- at integrere proteindiversificering i deres strategier for generationsskifte og foranstaltninger vedrørende startpakker for unge landbrugere
- at støtte investering, innovation, markedsføring, oplagring og risikostyring i forbindelse med produktion af proteinafgrøder
- at fremme kollektive tiltag såsom salgsfremmende foranstaltninger, fælles markedsføring og øget anvendelse af kontrakter mellem landbrugere og andre interessenter i værdikæden for proteinafgrøder
- at styrke de efterfølgende led i værdikæden for proteinafgrøder gennem investeringer i infrastruktur-, oplagrings- og forarbejdningskapacitet
- at hjælpe landbrugere i vanskeligheder, der producerer proteinafgrøder, græs og andet grøntfoder
- at styrke græsarealernes rolle
- at tilskynde husdyrbrugere til at overgå til ekstensivering, hvor dette er relevant;
- at skabe incitamenter for landbrugere, der kombinerer planteproduktion og husdyrbrug
- at overvåge og fremme anvendelsen af lokalt foder på bedriftsniveau eller lokalt niveau for at øge selvforsyningen på bedriftsniveau og mindske afhængigheden af importeret foder med højt proteinindhold
- at støtte varierede kostvaner for at styrke systemets modstandsdygtighed
- at udforme beskatningspolitikker, der bidrager til omstillingen til et modstandsdygtigt fødevarer-system
- at udsende vejledning om harmoniserede proteinbalancer for foder og fødevarer.

Særlige proteindialoger med medlemsstaterne vil udgøre et forum for udveksling af bedste praksis og overvågning af gennemførelsen af proteinplanen. De **årlige fødevaredialoger**, der samler forbrugere, producenter, industrien, detailhandlere, offentlige myndigheder og civilsamfundet, udgør endnu en mulighed for udveksling og fastsættelse af dagsordenen.

4.2. Udvidelse af den bæredygtige EU-proteinforsyning

EU's kapacitet til at øge sin strategiske autonomi kræver:

- incitamenter til at fremme dyrkningen af proteinafgrøder
- en værktøjskasse med støtteforanstaltninger til landbrugere
- styrkelse af værdikæder og regionaludvikling
- forbedring af den bæredygtige anvendelse af græsarealer og integrationen af husdyr
- mulighed for, at landbrugere kan få adgang til kulstofincitamenter og naturkreditter.

• Tilskyndelse af landbrugerne til at indføre diversificerede produktionssystemer med reduceret behov for gødning

Der er behov for tilstrækkelige incitamenter, investeringsstøtte og risikostyringsværktøjer for at opnå proteindiversificering. Det tilkommer medlemsstaterne, med udgangspunkt i ovenstående henstillinger, at udforme deres planer og strategier for proteindiversificering og håndtere de iboende afvejninger i lyset af de strukturelle begrænsninger i Europa. I forbindelse med disse politiske beslutninger skal der tages hensyn til flere aspekter, herunder afgrødetyperne, deres egnethed i forhold til de agroklimatiske

forhold i et land, deres proteinindhold, anvendelse med dobbelt formål (fødevarer og foder) og mulighed for at indgå i sædskifter. Visse afgrøder såsom sojabønner, bælgrugter og bælplanter har et godt potentiale og realistiske muligheder for opskalering. Desuden understøtter bælplanter i et sædskifte (herunder som dækafgrøde) bæredygtige landbrugsmetoder, idet de reducerer drivhusgasemissioner og beriger jordens frugtbarhed gennem kvælstoffiksering, hvorved behovet for gødning reduceres.

Ud over kravet om sædskifte og diversificering under den nye bedriftsforvaltning kan medlemsstaterne gøre brug af en række værktøjer under den fælles landbrugspolitik i henhold til forslaget til den fælles landbrugspolitik efter 2027³³. Disse omfatter koblet indkomststøtte samt miljø- og klimavenlige landbrugsforanstaltninger med henblik på at gøre proteinrige afgrøder mere attraktive på bedriftsniveau. Med hensyn til den koblede indkomststøtte er der foreslået en forhøjelse af de maksimale finansielle satser, og denne støtte kan fremme udviklingen af proteinafgrøder, mens miljø- og klimavenlige landbrugsforanstaltninger kan støtte dyrkning af bælplanter, anvendelse af husdyrgødning og etablering af dækafgrøder, samtidig med at de også fremmer økologiske landbrugssystemer, der integrerer denne praksis.

Kommissionens forslag indeholder et væsentligt nyt element med betydeligt potentiale: **overgangsbetalinger** foreslået under den fælles landbrugspolitik efter 2027, som kan betragtes som risikobegrænsende instrumenter. De vil hjælpe landbrugerne med at dække investeringsomkostninger og tilpasningsomkostninger i forbindelse med indførelse af proteinafgrøder i sædskifter, herunder nye maskiner, tilpasninger af udstyr, læringsomkostninger og midlertidige stigninger i produktions- eller arbejdsomkostninger samt potentielle tab som følge af lavere rentabilitet sammenlignet med alternative afgrøder.

Kommissionen vil fastsætte **et EU-dækkende benchmark, der gør det muligt at overvåge forbedringer i EU's samlede strategiske autonomi på proteinområdet. Markedsobservatoriet for korn, oliefrø og proteinafgrøder** vil styrke sin indsats for at lette markedsovervågning og gennemsigtighed i proteinsystemet.

Medlemsstaterne vil gennem **henstillinger vedrørende den fælles landbrugspolitik** blive tilskyndet til at medtage foranstaltninger i deres NRP-planer, der tilskynder til produktion af bælplanter samt raps og solsikke, understøttet af passende rådgivning, og til at overvåge de opnåede fremskridt.

Den **næste generation af landbrugere** spiller en nøglerolle med hensyn til at fremskynde omstillingen takket være deres iværksætterånd, adgang til innovation og længere planlægningshorisont. Ved at støtte deres modernisering, diversificering og innovation er strategien for generationsskifte i landbruget i tråd med udviklingen af proteinafgrødesektoren, og den bidrager til landbrugsfødevarerens modstandsdygtighed, bæredygtighed og konkurrenceevne. Kommissionen anbefaler, at **medlemsstaterne integrerer proteindiversificering i deres strategier for generationsskifte og foranstaltninger i startpakken for unge landbrugere** for at give unge landbrugere tilstrækkelige incitamenter og forretningsmuligheder.

Udrulningen af **risikostyringsinstrumenter og finansielle instrumenter** vil yderligere hjælpe landbrugerne med at indføre proteinafgrøder i deres landbrugsdrift, som beskrevet i husdyrstrategien.

- **Værktøjskasse, der sætter landbrugerne i stand til at dyrke bæredygtige, sunde og modstandsdygtige proteinafgrøder**

I visionen for landbrug og fødevarer understregede Kommissionen, at landbrugerne har brug for den rette værktøjskasse for at kunne producere bæredygtigt, navnlig i lyset af presset fra klimaændringer og

³³ Europa-Kommissionen, *Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om betingelserne for gennemførelsen af EU-støtte til den fælles landbrugspolitik for perioden 2028-2034 (COM (2025)560 final); Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1308/2013 (COM (2025)553 final).*

sygdomme, der påvirker dyre- og plantesundheden. Dette er endnu mere relevant for proteinafgrøder for at forbedre udbytterne og kvaliteten og frembringe klimatilpassede sorter. Nye genomteknikker (NGT'er) har et betydeligt potentiale til at tackle dyrkningsudfordringer og bringe mere klimatilpassede løsninger på markedet.

Forædlingsprogrammer for proteinafgrøder bør derfor have fokus på at udvikle sorter, der kombinerer højere og mere stabile udbytter, forbedret tolerance over for klimarelaterede belastninger (såsom tørke og ekstreme vejrforhold), øget resistens over for skadegørere og sygdomme og bedre ernæringskvalitet, samtidig med at den genetiske diversitet bevares³⁴.

Ud over tilgængeligheden af egnede sorter er plantesundhedsrisici og ukrudtsbekæmpelse fortsat centrale hindringer for udbredelsen af proteinafgrøder. For at afhjælpe dette foreslog Kommissionen med en omnibuspakke om fødevarer og foder³⁵ at forenkle de reguleringsmæssige procedurer for plantebeskyttelsesmidler, fremskynde adgangen til biokontrolpesticider og gøre fornyelsesprocesserne mere effektive. Kommissionen har også målrettet investeringer under Horisont Europa mod plantebeskyttelse, hvilket fortsat er nødvendigt for at reagere på eksisterende og nye sygdomme.

Vidensdeling er afgørende for at støtte en bredere udbredelse af proteinafgrøder. Kooperativer, EU's netværk vedrørende den fælles landbrugspolitik og tematiske netværk og rådgivningsnetværk finansieret af Horisont Europa³⁶ spiller en vigtig rolle gennem en fælles indsats. Bedriftsrådgivningstjenester er også afgørende for at støtte landbrugernes anvendelse af nye metoder og øge bevidstheden.

Adgang til moderne maskiner, der er tilpasset bælplanter og andre proteinafgrøder, er afgørende for præcis udsåning og høst, hvilket bidrager til at forbedre udbyttestabiliteten og produktkvaliteten. Investeringsstøtte under den fælles landbrugspolitik spiller en vigtig rolle. Da disse afgrøder ofte dyrkes på relativt små arealer, kan kooperativer lette adgangen til specialudstyr ved at dele investeringsomkostningerne mellem landbrugerne.

- **Styrkelse af værdikæder og regionale kapaciteter for at øge tiltrækningskraften på markedet**

Bedre integration af værdikæderne og skabelse af efterspørgsel er centrale "pull"-faktorer for at skabe forandring.

Forslaget til den fælles landbrugspolitik efter 2027 styrker værdikæden ved at oprette en særlig sektor for proteinafgrøder, gøre anerkendelse af producentorganisationer og brancheorganisationer obligatorisk og dermed fremme kollektive tiltag såsom salgsfremmende foranstaltninger og fælles markedsføring samt ved at kræve, at medlemsstaterne gennemfører sektorspecifikke interventioner for proteinafgrøder til støtte for investeringer, innovation, markedsføring, lagring og risikostyring.

Det er vigtigt, at kvaliteten afspejles i prisen, og at landbrugerne får en rimelig betaling. Ændringerne af den fælles markedsordning³⁷, som i øjeblikket behandles af medlovgiverne, og som har til formål at styrke tilliden i hele fødevarer- og foderkæden, vil gøre det lettere i højere grad at anvende kontrakter mellem landbrugere og andre interessenter i værdikæden for proteinafgrøder med henblik på at mindske risiciene ved at skifte til disse afgrøder ved at gøre priserne mere forudsigelige, sikre afsætningsmuligheder og skabe klarhed om efterspørgslen.

³⁴ Den Stående Komité for Landbrugsforskning, *Forskning og innovation vedrørende alternative proteinkilder med henblik på strategisk autonomi og bæredygtighed i EU's proteinproduktion*, 6. maj 2026.

³⁵ European Commission, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council as regards the simplification and strengthening of food and feed safety requirements (COM (2025)1030 final) [foreligger ikke på dansk].

³⁶ Find flere oplysninger her [thematic networks](#) og [advisory networks](#).

³⁷ Europa-Kommissionen, forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning for så vidt angår styrkelsen af landbrugernes stilling i fødevarerforsyningskæden (COM(2024) 577 final).

Ud over indkomststøtte under den fælles landbrugspolitik giver integreret planlægning og finansiering under NRPP mulighed for at bidrage til at udvikle værdikæder gennem **investeringer, der styrker den infrastruktur-, oplagrings- og forarbejdningskapacitet, der er nødvendig for at knytte udbuddet sammen med efterspørgslen**. ECF, som vil støtte virksomheder og projekter gennem hele investeringsforløbet ved hjælp af forskellige former for støtte (tilskud, tilbagebetalingspligtig støtte, blandingsfinansiering), kan også spille en rolle. For eksempel vil en udvidelse af forarbejdningskapaciteten for proteinafgrøder i EU kunne diversificere afsætningsmulighederne og understøtte en mere territorial fordeling af husdyrholdet med mindre miljøpåvirkning. Den Europæiske Fond for Konkurrenceevne kan støtte investeringer i foder-, fødevare- og bioraffinaderiinfrastruktur og dermed styrke modstandsdygtige EU-værdikæder baseret på lokalt produceret protein.

En reduceret afhængighed af importeret foder med højt proteinindhold forudsætter, at de industrielle anvendelser og energianvendelserne af oliefrø, som er EU's vigtigste indenlandske kilde til foderprotein af høj kvalitet, opretholdes. En øget anvendelse af biomasse som fastsat i bioøkonomistrategien vil yderligere udvide markedsmulighederne.

Kommissionen er allerede begyndt at gå i dialog med interessenterne som forberedelse til de nye muligheder, der følger af den kommende FFR. Dette arbejde fortsætter.

Regionaludvikling er af stor betydning for håndteringen af strukturelle udfordringer i landdistrikter og regioner – f.eks. serviceydelser, mangel på arbejdskraft, vandknaphed osv. Den integrerede planlægning under NRPP kan imødegå disse problemstillinger.

- **Forbedring af bæredygtig græsarealanvendelse og integration af husdyrhold**

Den fælles landbrugspolitik efter 2027 opretholder stærk støtte til foderafgrøder inden for rammerne af en mere territorial tilgang til forvaltning af græsarealer og husdyrhold og udvider den koblede indkomststøtte til græs og grovfoder. Gennem miljø- og klimavenlige landbrugsforanstaltninger kan medlemsstaterne fremme ekstensive systemer, bæredygtig græsning og øget anvendelsen af græs i foder. Græsarealernes rolle bør styrkes, da de bidrager til kulstoflageret, mindsker afhængigheden af importeret foder og bidrager til at imødegå opgivelse af landbrugsjord, tab af kulturarv og voksende naturfarer, navnlig naturbrande. Ud over græsning er der mulighed for at øge anvendelsen af protein udvundet af græs til enmavede dyr.

- **Adgang for landbrugere til kulstofincitament og naturkreditter**

For at give økonomiske incitament til at reducere anvendelsen af gødning udvikles der som fremhævet i handlingsplanen for gødning en certificeringsmetode inden for rammerne af forordningen om kulstoffjernelse og kulstofbindende dyrkning³⁸ med henblik på at anerkende kulstoffjernelse fra omlægning af dyrkede arealer til græsarealer, forbedre forvaltningen af græsarealer og reducere N₂O-emissioner gennem anvendelse af bælgeplanter. Denne fælles ramme vil give landbrugere, der dyrker proteinafgrøder, adgang til kulstofincitamentsordninger. Desuden giver den bebudede gennemgang af additionaliteten og anvendelsesområdet for forordningen om kulstoffjernelse og kulstofbindende dyrkning mulighed for at skabe en bredere vifte af forretningsgrundlag for, at landbrugerne kan engagere sig i kulstofbindende dyrkning.

I overensstemmelse med køreplanen mod naturkreditter³⁹ kan tilgange baseret på naturkreditter også bidrage til at belønne bæredygtige proteinsystemer, der bidrager til at bevare, genoprette eller forbedre økosystemer, levesteder eller biodiversitet, herunder græsningsbaserede husdyrsystemer på permanente

³⁸ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/3012 af 27. november 2024 om fastlæggelse af en EU-certificeringsramme for permanent kulstoffjernelse, kulstofbindende dyrkning og kulstoflagring i produkter (EUT L, 2024/3012, 6.12.2024).

³⁹ Europa-Kommissionen, Køreplan mod naturkreditter, COM(2025) 374 final.

græsarealer og biodiversitetsvenlige systemer baseret på bælgeplanter, såsom diversificerede sædskifter, samdyrkning eller produktion med lavt input kombineret med landskabselementer.

4.3. Fremme af forskning og innovation for at styrke proteinsystemerne

- **Investering i afgrødeinnovation og frø for at øge produktionen og modstandsdygtigheden**

Unionens rammeprogrammer for forskning og innovation, Horisont 2020 og Horisont Europa, har investeret over 190 mio. EUR i at støtte forskning og innovation inden for proteinafgrøder, herunder forædling, samdyrkning, nyttiggørelse af økosystemtjenester, forarbejdning på bedriften, værdikæder og foderproduktion med henblik på at styrke EU's selvforsyning. Under EU-missionen "En jordpagt for Europa" undersøger projekter også proteinafgrøders rolle med hensyn til at forbedre jordbundens sundhed gennem levende laboratorier. EU-partnerskabet om dyresundhed og dyrevelfærd behandler også emnet gennem dyrefodring og fodertilsetningsstoffer. EU's partnerskab om agroøkologi beskæftiger sig med afgrødediversificering og potentialet i blandede systemer. EU-partnerskabet Biodiversa+ har også behandlet emnet ud fra en anden tilgang ved at støtte udviklingen af dyrkningssystemer med flerårige kornafgrøder⁴⁰.

Der er behov for målrettede investeringer i forskning og innovation for at øge produktionen og anvendelsen af proteinafgrøder. Prioriteterne omfatter bl.a.: planteforædling og frøudvikling, reduceret brug af gødning, beskyttelse af bæredygtige afgrøder, diversificering og udvikling af værdikæder sideløbende med forskning i græsningssystemer og foderblandinger baseret på lokale proteiner. Der er også behov for forskning og innovation i forarbejdningsegnethed, sensorisk kvalitet, ernæringsværdi, fordøjelighed og allergenicitet hos proteinafgrøder dyrket i EU. I betragtning af variationen mellem sorter og dyrkningsbetingelser er standardiserede metoder til kvalitetsvurdering, risikovurdering og klassificering afgørende for at støtte markedsføring og bredere anvendelse. Der er også behov for egnede forarbejdningsteknologier og infrastruktur til fødevarer og foder, herunder på bedriften, for at skabe værdi.

Investeringer i udvikling af teknologier til bedre nyttiggørelse af biomasse ved at medtage restprodukter og biprodukter i foder bør også fortsætte i samarbejde med den private sektor.

- **Styrkelse af samarbejde og videnoverførsel på tværs af aktører**

Samarbejde på tværs af værdikæden er afgørende for at opskalere innovationen. Initiativer såsom EIP-AGRI (det europæiske innovationspartnerskab for landbrugets produktivitet og bæredygtighed) og EU's netværk under den fælles landbrugspolitik støtter videnudveksling, samarbejdsprojekter og bedste praksis, mens koblingen mellem forskning og innovation og rådgivningstjenester sikrer effektiv overførsel til landbrugerne. Gennem projekter med flere interessenter, tematiske aktiviteter og netværksinitiativer vil disse platforme fortsat fremme bedste praksis vedrørende proteinafgrøder og formidle relevante resultater fra projekter gennemført på medlemsstatsplan. Deres aktiviteter vil også bidrage til særlige proteindialoger med medlemsstaterne og til de årlige fødevaredialoger. Samhørighedspolitikken for forskning og innovation udgør endnu et redskab til at støtte innovation, og flere regioner har identificeret relevante prioriteter i deres strategier for intelligent specialisering⁴¹

⁴⁰ Find yderligere oplysninger her [Biodiversa+](#).

⁴¹ S3-partnerskaberne og instrumentet for interregionale innovationsinvesteringer (I3) styrker allerede regional samarbejde, teknologioverførsel og industriel opskalering i hele Europa. S3-partnerskaberne samler regioner, der er interesserede i nye værdikæder. To eksempler er "High Tech Farming" og "Ingredients for the Bioeconomy (I4BE)". I3-instrumentet støtter interregionalt samarbejde og hjælper regioner med at omsætte forskning og pilotprojekter til konkrete økonomiske muligheder såsom udvikling af en ny tværnational værdikæde inden for biogødninger og bioøkonomiløsninger.

En samlet tilgang til forskning og innovation på proteinområdet skal uddybe den videnskabelige viden og udfylde hullerne, samtidig med at der sikres effektiv integration på tværs af fagområder⁴². Der er behov for yderligere finansiering til forskning og innovation for at styrke konkurrenceevnen, bæredygtigheden og modstandsdygtigheden for planteproteiner og alternative proteiner med udgangspunkt i den fremtidige ECF og det næste Horisont Europa-program. Den kommende nye strategiske tilgang til forskning og innovation inden for landbrug, skove, landdistrikter og fødevarer systemer vil danne grundlag for at styre fremtidige investeringer med henblik på at udvikle ny viden, praksisser og værktøjer til proteinsektorerne. På lang sigt vil yderligere arbejde inden for områder såsom plantebeskyttelse, forædling og den biobaserede bioøkonomi, der involverer både forskningsorganisationer og den private sektor inden for alle disse områder, yderligere styrke udbredelsen af resultaterne.

4.4. Forbedring af EU-proteinsystemets modstandsdygtighed, konkurrenceevne og beredskab

EU-proteinsystemets modstandsdygtighed og konkurrenceevne er tæt forbundet med effektivitet inden for foder og avl samt innovation, hvor EU er teknologisk førende:

- effektivisering af husdyrsystemer
- optimering af fodringsstrategier
- tilskyndelse til at anvende regionalt og lokalt foder
- diversificering af importen og samtidig tilpasning af bæredygtighedsstandarderne
- støtte til indenlandsk produktion af foderinput og tilsætningsstoffer
- sikring af beredskab og nødplanlægning.

- **Tilpasning af husdyrsystemer med henblik på at prioritere lokale ressourcer**

Potentialet for optimering af foderefterspørgslen ligger i en bedre tilpasning af husdyrproduktionen til regional og lokal foderproduktion. Med udgangspunkt i den nuværende fælles landbrugspolitik giver den fælles landbrugspolitik efter 2027 medlemsstaterne mulighed for yderligere at støtte diversificering af husdyrproduktionen, herunder ekstensivering, og foranstaltninger til at tilskynde til **øget anvendelse af regionalt og lokalt producerede planteproteiner** gennem instrumenter såsom arealbaseret indkomststøtte, navnlig til blandede planteavls- og husdyrsystemer, og øget koblet indkomststøtte til landbrugere, der kombinerer afgrøde- og husdyrproduktion. I områder, der er berørt af nitratforurening, har Kommissionen foreslået, at medlemsstaterne pålægges at støtte landbrugere i at ekstensivere deres husdyrsystem eller diversificere deres aktiviteter, og gennem de nye miljø- og klimavenlige landbrugsforanstaltninger vil de også yde støtte til ekstensivering af husdyrsystemer, f.eks. gennem frivillige forvaltningsforpligtelser eller gennem den nye overgangsbetaling. Dette vil gøre det muligt bedre at anvende marginaljord til drøvtyggere, mens der for enmavede dyr er muligheder for bedre at anvende følgeprodukter fra fødevarer i overensstemmelse med relevante bestemmelser i EU-retten om foder, animalske biprodukter og transmissibel spongiform encephalopati (TSE) samt forarbejdning af biobrændstoffer, hvilket bidrager til at reducere foderrelaterede drivhusgasemissioner og konkurrence om ændret arealanvendelse.

Som beskrevet i husdyrstrategien vil optimering af besætningssammensætning og forretningsmodeller i overensstemmelse med de naturressourcer, der er til rådighed på regionalt plan, og diversificering af

⁴² Den Stående Komité for Landbrugsforskning, [Forskning og innovation vedrørende alternative proteinkilder med henblik på strategisk autonomi og bæredygtighed i EU's proteinproduktion](#), 6. maj 2026.

indkomsten for berørte husdyrproducenter inden for forarbejdning med merværdi også bidrage til at mindske EU's afhængighed af importeret plantebaseret protein.

- **Lokal foderproduktion**

Mindskelse af EU's afhængighed af import skal ledsages af bestræbelser på at sænke omkostningerne ved europæisk foderproduktion. Udskiftning af importeret proteinfoder med europæiske, regionale eller lokale alternativer kan øge omkostningerne for husdyrproducenter, hvis alternativerne er dyrere end importen. Selv om offentlig støtte kan bidrage til at udvikle modstandsdygtige foderværdikæder, skal disse omkostninger absorberes uden at undergrave konkurrenceevnen. I husdyrstrategien fastsættes den kurs, der gennem frivillig mærkning og korte forsyningskæder vil muliggøre klar identifikation for forbrugerne med henblik på at støtte denne omstilling.

I produktionsled forud for den animalske produktion er udvidelse af den regionale forarbejdnings- og lagringskapacitet afgørende for at øge anvendelsen af lokalt foder. Investeringsinstrumenter, der er til rådighed under den fælles landbrugspolitik, kan allerede støtte landbrugere og producentorganisationer i at udvikle en sådan regional forarbejdnings- og lagringsinfrastruktur såsom tørreanlæg, bioraffinaderier og logistikplatforme. Den fremtidige ECF kan yderligere bidrage til dette mål ved at fremme investeringer, der har til formål at forbedre konkurrenceevnen og modstandsdygtigheden.

For at give politikkerne retning og overvåge fremskridt henstilles det til medlemsstaterne at overvåge anvendelsen af lokalt foder⁴³. Desuden vil Kommissionen overveje at udvikle **frivillige mærker eller fakultative forbeholdte udtryk** om oprindelsen af det foder, der anvendes til fremstilling af produktet.

- **Optimering af fodringsstrategier på tværs af husdyrtyper**

Drøvtyggere kan fodres med græs og bidrage til at bevare græsarealer, mens enmavede dyr kan gøre brug af madrester og følgeprodukter fra fødevare- og landbrugsforarbejdning, som ellers ville gå til spilde. Fodringsstrategier er udformet med henblik på at opfylde skiftende næringsbehov, der matcher kravene til genetisk forbedring samt dyresundhed og -velfærd. Der findes imidlertid ikke én enkelt løsning, der kan anvendes på alle produktionssystemer, alle husdyr og alle regioner. Ikke desto mindre kan optimering af fodringsstrategier mindske EU's afhængighed af importerede plantebaserede proteiner og samtidig skabe værdikæder for EU-dyrkede proteiner og forbedre bæredygtigheden.

Da ingen enkelt tilgang passer til alle systemer eller regioner, spiller foderproducenter en central rolle med hensyn til at afbalancere dyrs ernæringsmæssige behov, tilgængeligheden af råvarer, prisoverkommelighed og bæredygtighed. De sammensætter foderblandinger af en bred vifte af lokale og importerede fodermidler og tilsætningsstoffer, samtidig med at de tilpasser sig miljømæssige, reguleringsmæssige og markeds-mæssige begrænsninger for at understøtte optimal husdyrproduktion. Denne rolle er særlig vigtig, da foderblandinger udgør en betydelig andel af den samlede efterspørgsel efter husdyrfoder, og foderomkostningerne er den vigtigste økonomiske inputfaktor i husdyrproduktionen.

Med henblik på at fremme en cirkulær bioøkonomi støtter anvendelsen af tidligere fødevarer, biprodukter og følgeprodukter fra fødevareproduktion som foder målene for en cirkulær bioøkonomi ved at reducere affald, bevare næringsstoffer og skabe økonomiske og miljømæssige fordele. EU's politik tilskynder medlemsstaterne til at prioritere sikker anvendelse i dyreernæring frem for løsninger med lavere værdi såsom biobrændstoffer, kompostering, biogas, forbrænding eller deponering, forudsat at alle relevante krav til fodersikkerhed og andre retlige krav er opfyldt. Cirkulært foder kan også indebære, at der overvejes nye kilder til næringsstoffer til anvendelse i dyreernæring – f.eks. protein fra insekter.

⁴³ Det Europæiske Miljøagentur, [*Protein diversification in Europe: risks and opportunities for sustainable food systems*](#), 22. juni 2026.

- **Diversificering af importen og samtidig tilpasning af bæredygtighedsstandarder**

Mens der med denne plan fremlægges praktiske foranstaltninger til at øge EU's produktion med henblik på større autonomi, bidrager diversificeringen af importen i mellemtiden til at mindske afhængighedsrisiciene. De eksisterende (og fremtidige) frihandelsaftaler, som EU indgår med forskellige handelspartnere, danner grundlag for diversificering af både import og eksport. Afhængigheden af at importere foderprotein fra lande uden for EU vil sandsynligvis fortsat bestå fremover. I betragtning af toldfriheden for sojabønner og sojaskrå samt det begrænsede antal forsyningsoprindelser for disse produkter bidrager de forskellige frihandelsaftaler, som EU har indgået med lande uden for EU, til at konsolidere denne ordning og diversificere forsyningen af sojabønner til EU. EU vil bruge sit landbrugsfødevarediplomati til yderligere at diversificere forsyningskæderne og åbne nye forsyningskorridorer.

Ukraine, der er EU's naboland og kandidatland, kan bidrage til at reducere EU's proteinunderskud og gøre EU mere agil, idet der i samarbejdet er fokus på tilpasning af produktionsstandarder, navnlig for sojabønner. EU vil samarbejde med Ukraine om samarbejdsområder, der er til gavn for begge parter, f.eks. inden for produktion af sojabønner, samtidig med at der sikres lige vilkår og fair konkurrence.

Med hensyn til bedre tilpasning af produktionsstandarder er der allerede taget flere skridt.

I sin vision for landbrug og fødevarer forpligtede Kommissionen sig til at sikre, at farlige pesticider, der er forbudt i EU, ikke genindføres gennem import. Som supplement til tidligere initiativer⁴⁴ har Kommissionen fremlagt et omnibusforslag om fødevarer og foder, og den vil foretage en konsekvensanalyse af muligheden for at tilpasse produktionsstandarder for importerede produkter.

Proteinproduktion kan have betydelige konsekvenser for arealanvendelsen. I den europæiske lovgivningsramme, herunder EU-forordningen om skovrydning⁴⁵ og reglerne om indirekte ændringer i arealanvendelsen (ILUC)⁴⁶, tages der højde for disse problemstillinger. De kan imidlertid også medføre konsekvenser i værdikæden for både landbrugere og handlende, hvilket kræver særlig opmærksomhed.

- **Udvikling af indenlandsk produktion af foderinput og -tilsætningsstoffer**

Skift i proteinkilder og dyrenes foderrationer kræver passende fodertilætningsstoffer. Anvendelse af aminosyrer i foderrationer er i dag den mest omkostningseffektive løsning til at reducere EU's store afhængighed af import af sojabønner, samtidig med at kvælstofemissionerne reduceres og dyresundheden og -velfærden støttes. Reduceret adgang til essentielle aminosyrer på markedet (navnlig lysin og methionin) vil medføre øget import af sojabønner fra lande uden for EU og større udledning af kvælstof til miljøet. Tilsvarende er tilsætning af tilstrækkelige mængder vitaminer til foder en forudsætning for dyresundhed og -velfærd og for optimering af produktionsresultaterne i ethvert eksisterende husdyrproduktionssystem. Mangel på et enkelt vitamin kan være tilstrækkelig til at påvirke de zootekniske præstationer og dermed påvirke konkurrenceevnen i EU's husdyrsektor og potentielt undergrave EU's fødevaremæssige autonomi.

EU er i betydelig grad afhængig af lande uden for EU, navnlig lande i Østasien, for så vidt angår næsten alle de vitaminer og aminosyrer, der er nødvendige til fodring af dyr.

⁴⁴ Ved Kommissionens forordning (EU) 2023/334 af 2. februar 2023 er maksimalgrænseværdierne for restkoncentrationer af de neonicotinoide stoffer clothianidin og thiamethoxam blevet sænket til den analytiske bestemmelsesgrænse for at beskytte bier og bestøvere.

⁴⁵ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2023/1115 af 31. maj 2023 om tilgængeliggørelse på EU-markedet og eksport fra Unionen af visse råvarer og produkter, der er forbundet med skovrydning og skovforringelse (EUT L 150 af 9.6.2023, s. 206).

⁴⁶ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/2001 af 11. december 2018 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder (EUT L 328 af 21.12.2018, s. 82).

EU's afhængighed af importerede vitaminer og aminosyrer udgør derfor kritiske forsyningsrisici. Kommissionen vil samarbejde med medlemsstaterne om at afhjælpe disse svagheder ved at beskytte og støtte EU's industrielle kapacitet gennem konkurrenceevne- og handelsinstrumenter, samtidig med at den arbejder på at undersøge potentialet for at flytte produktionen tilbage til EU gennem følgende foranstaltninger:

- Den vil iværksætte en undersøgelse for at vurdere omfanget af EU's afhængighedsforhold og potentialet for at afbøde dem.
- Den vil undersøge mulighederne under den fremtidige ECF for at opskalere projekter og give EU-aktører incitament til at udnytte den eksisterende produktionskapacitet for fodertilsætningsstoffer/vitamin fuldt ud, sikre fortsat drift og/eller investere i ny kapacitet.
- Den vil fortsat forenkle reglerne for fodertilsætningsstoffer for at muliggøre innovation og markedstilgængelighed inden for rammerne af omnibusforslaget om fødevarer og foder.
- Den vil forbedre overvågningen af sårbarheder og identificeringen af kritiske risici i forbindelse med foderinput og fodertilsætningsstoffer og udvikle relevante beredskabsmuligheder. I forlængelse af Niinistö-rapporten⁴⁷ vedtog Kommissionen EU-strategien for en beredskabsunion⁴⁸, bl.a. med det formål at styrke modstandsdygtigheden i vitale samfunksfunktioner såsom fødevaresikring
- I denne forbindelse vil Kommissionen fortsat navnlig fokusere på afhængighedsforhold vedrørende fødevarer- og fodertilsætningsstoffer inden for den europæiske kriseberedskabs- og indsatsmekanisme for fødevaresikkerhed, og den overveje forskellige værktøjer, såsom værktøjer vedrørende kritiske materialer med hensyn til markedsgennemsigtighed, oplagring, fælles indkøb eller andre instrumenter, for at øge modstandsdygtigheden over for eksterne chok og stabilisere både tilgængeligheden og prisoverkommeligheden.

4.5. Styrkelse af EU's proteinværdikæder ved at øge deres tiltrækningskraft på markedet, fremme efterspørgslen og fremme lokale løsninger

- støtte til varierede kostvaner- anvendelse af forskellige værktøjer på nationalt plan og EU-plan for at stimulere efterspørgslen- sikring af ansvarlighed og samarbejde på tværs af værdikæden.

• Støtte til varierede kostvaner for at styrke systemets modstandsdygtighed

EU's landbrugsfødevaresystem giver borgerne adgang til en lang række sikre fødevarer af høj kvalitet. Der er plads til en bred vifte af kostvaner, der tager hensyn til den enkeltes behov og præferencer, og som omfatter forskellige kilder til plantebaserede proteiner og bæredygtigt producerede animalske produkter. Hvis indenlandske plantebaserede proteiner gøres mere bredt tilgængelige og prismæssigt overkommelige, vil det øge forbrugernes valgmuligheder og adgang. Varierede og mere afbalancerede kostvaner vil til gengæld bidrage til at opbygge levedygtige værdikæder for plantebaserede og territorielt integrerede animalske produkter, forbedre folkesundhedsresultaterne og bidrage til EU's klima- og miljømål⁴⁹.

⁴⁷ Særlig rådgiver Niinistö, *Report: Safer Together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness*, 30. oktober 2024.

⁴⁸ Europa-Kommissionen, *EU-strategi for en beredskabsunion*, JOIN(2025) 130 final.

⁴⁹ Europa-Kommissionen: Det Fælles Forskningscenter, *Closing the EU protein gap – drivers, synergies and trade-offs*, 2024.

Forbrugernes fødevalevalg formes af fødevaremiljøer, som i vidt omfang drives af priser og private aktører, men påvirkes af offentlige politikker. Nationale politiske værktøjer såsom beskatning, uddannelse, kostråd og information om sundhedsmæssige, klimamæssige, miljømæssige og sociale virkninger kan støtte sunde og varierede kostvaner. Yderligere løftestænger for offentlige og private aktører omfatter prisfastsættelse, tilgængelighed, offentlig forplejning, produktsammensætning og forbrugeroplysning, herunder mærkning og reklame, som der henvises til i Kommissionens Safe Hearts-plan.

- **Mobilisering af forskellige værktøjer på EU-plan og nationalt plan for at stimulere efterspørgslen**

Ud over nationale politikker spiller EU-politik en vigtig rolle. I overensstemmelse med Kommissionens rapport om handelsnormer for tørrede bælgrugter og sojabønner giver **forslaget om den fælles landbrugspolitik efter 2027 mulighed for at indføre normer for proteinafgrøder med henblik på bedre at informere forbrugerne om produktets oprindelse**. Disse normer kan fremme plantebaseret forbrug og støtte EU-kampagner, som fremhæver bælgrugters sundheds- og bæredygtighedsfordele.

Kommissionen vil øge kendskabet til mulighederne for bælgrugter og bælgrugter i sit årlige arbejdsprogram for salgsfremmende foranstaltninger og integrere disse produkter i den kommende "Køb europæisk"-kampagne.

Offentlige indkøb af fødevarer kan fremme modstandsdygtighed og bæredygtighed ved at støtte nye forsyningskæder, sikre efterspørgslen efter bæredygtige produkter og forme forbrugsmønstre. I visionen for landbrug og fødevarer bebudes et forslag om at styrke offentlige indkøbs rolle. Det nævnes heri, at offentlige indkøb bør anvende en tilgang baseret på "mest mulig værdi" for at belønne indsatsen for kvalitet og bæredygtighed. Lokal produktion af plantebaserede produkter, navnlig bælgrugter, er i god overensstemmelse med disse mål og forventes at drage fordel af denne tilgang.

EU's skoleordning⁵⁰ (som støtter uddelingen af mælk, frugt og grøntsager til millioner af skolebørn) kan yderligere støtte bæredygtigt og modstandsdygtigt forbrug ved gennem uddannelsesforanstaltninger at øge børns bevidsthed om fordelene ved bælgrugter og gøre dem fortrolige med smagen af dem.

- **Tilpasning af prisfastsættelse og beskatning for at afspejle omkostningerne ved bæredygtighed og modstandsdygtighed**

Priser påvirker i høj grad forbrugernes valg og kan fremme overgangen til varierede kostvaner. Dette omfatter prisfastsættelsesinitiativer fra detailhandlerne, der er afstemt med de reelle omkostninger ved bæredygtige og modstandsdygtige fødevarer understøttet af mærkningspraksis. Ud over prisfastsættelse spiller detailhandlere og fødevareindustrien en vigtig rolle ved at tilbyde valgmuligheder for varierede kostvaner og fremme mere bæredygtige valgmuligheder.

Ved at udforme passende beskatningspolitikker kan medlemsstaterne gøre fremskridt med hensyn til at bidrage til overgangen til et modstandsdygtigt fødevaresystem.

Selv om en omlægning til flere produkter fra proteinafgrøder i fødevarer og foder ikke direkte kan danne grundlag for bæredygtighedsaftaler i henhold til artikel 210a i forordningen om den fælles markedsordning, kan landbrugere og andre interessenter i kæden overveje at medtage initiativer, der forfølger bæredygtighedsmål, som kan danne grundlag herfor, i bæredygtighedsaftaler, såsom mindskelse af tab og kvælstofforbrug, forbedring af biodiversiteten og andre relaterede mål.

⁵⁰ Artikel 22-25 og bilag V i forordningen om den fælles markedsordning.

4.6. Cirkularitet som forretningsgrundlag

- **Biobrændstoffer**

Indenlandsk produktion af afgrøder med højt proteinindhold mindsker ikke blot afhængigheden af proteinimport, men bidrager også med værdifulde biprodukter, der kan anvendes som fødevarer og foder samt til produktion af biobrændstoffer, og dermed til EU's modstandsdygtighed i både fødevare-, foder- og energisektoren. Kommissionen **vil i forbindelse med revisionen af rammen for vedvarende energi efter 2030 vurdere, hvordan produktionen af egenproducerede bæredygtige biobrændstoffer, proteinafgrøder og råmaterialer kan øges** for at støtte Unionens strategiske autonomi og modstandsdygtighed og afspejle disse mål i den overordnede politiske ramme.

- **Udnyttelse af bioøkonomien**

Integrering af et bioøkonomiperspektiv er afgørende for bæredygtig ressourceanvendelse og for at frigøre det fulde potentiale i EU's proteinkilder i overensstemmelse med princippet om effektiv anvendelse af biomasse til anvendelser med høj værdi i henhold til målene i bioøkonomistrategien. For at identificere områder, hvor ressourceanvendelsen kan forbedres, fremmer bioøkonomistrategien bedre overvågning af biomassestrømme for at øge gennemsigtigheden på tværs af sektorer, der anvender biomasse som fødevarer, foder, gødning og energi og til andre industriformål. Initiativer såsom fællesforetagendet for et cirkulært biobaseret Europa og dets arbejdsgruppe om primærproducenter spiller også en central rolle med hensyn til at fremme bioøkonomien.

Kommissionen vil arbejde på **at udarbejde biomassebalancer** for at afhjælpe manglerne i data om tilgængeligheden af biprodukter, og den vil yde støtte til medlemsstaterne til at udarbejde harmoniserede proteinbalancer for foder og fødevarer.

5. Konklusioner

EU-proteinsystemets store afhængighed af importeret foder med højt proteinindhold afspejler en række indbyrdes forbundne udfordringer, herunder underudviklede værdikæder for proteinafgrøder, importerede vitaminer og aminosyrer, utilstrækkelig konkurrenceevne, begrænset adgang til jord, miljøbelastninger, visse husdyrsystemers afhængighed af importeret foder, forbrugsmønstre og hindringer for udbredelsen af alternative proteiner.

For at imødegå disse udfordringer kombinerer tilgangen koordinerede og systemiske tiltag på tværs af udbuddet og efterspørgslen efter foder og fødevarer. Den styrker EU-produktionen ved at skabe incitamenter til proteinafgrøder gennem værktøjer under den fælles landbrugspolitik og udvikle modstandsdygtige værdikæder, som støttes af forarbejdningsinfrastruktur, øget anvendelse af kontrakter og målrettede investeringer. Samtidig fremmer den diversificering af importen og mere effektive og lokalt baserede husdyrsystemer, herunder ekstensivering baseret på græsarealer og optimerede fodringsstrategier baseret på lokalt fremskaffet foder, støttet af infrastruktur, markedsincitamenter og indenlandsk produktion af foderinput.

Sideløbende stimulerer tilgangen efterspørgslen gennem mere diversificerede kostvaner, forbedrede fødevaremiljøer, offentlige indkøb, mærkning og oplysningsforanstaltninger, samtidig med at forskning og innovation inden for afgrøder, alternative proteiner samt bioøkonomiske og cirkulære løsninger fremmes. Disse tiltag understøttes af stærkere politikkoordinering, overensstemmelse med miljømål og styrket overvågning og dialog og sikrer dermed en omstilling af hele systemet hen imod et mere modstandsdygtigt, bæredygtigt og konkurrencedygtigt EU-proteinsystem.

Med deres iværksætterånd og tilpasningsevne spiller unge landbrugere, som ofte går forrest med hensyn til at indføre nye teknologier, bæredygtige metoder og diversificerede forretningsmodeller, en afgørende

rolle i at gribe mulighederne i forbindelse med omstillingen til et bæredygtigt og modstandsdygtigt system for udbud af og efterspørgsel efter protein.

Med et understøttende politisk miljø og målrettet innovation kan EU fremskynde udbredelsen af bæredygtige metoder og bevæge sig hen imod **følgende benchmarks senest i 2035** for at sikre, at andelen af protein fra oliefrø og proteinafgrøder med oprindelse i EU, som anvendes som foder i EU, og som udgjorde 25,8 % i 2025, når op på 35 % i 2035.

BILAG Nøgletiltag

1. Udvikling af værdikæder for proteinafgrøder i Europa og styrkelse af landbrugernes position

ID	Tiltag
1.1	Overvåge anvendelsen af lokalt foder.
1.2	Fastsætte et EU-dækkende benchmark for at overvåge EU's samlede strategiske autonomi på proteinområdet.
1.3	Indføre handelsnormer for proteinafgrøder vedrørende oprindelsesmærkning.
1.4	Forbedre anvendelsen af bæredygtighedskriterier for offentlige indkøb af fødevarer, cateringtjenester og salgsautomater.

2. Forbedring af kendskabet til EU's selvforsyning med protein

ID	Tiltag
2.1	Etablere EU-proteindialoger med medlemsstaterne om gennemførelsen af EU's proteinplan.
2.2	Iværksætte en undersøgelse for at vurdere omfanget af EU's afhængighedsforhold og mulighederne for at mindske dem.
2.3	Udstede retningslinjer for en harmoniseret national balanceopgørelse over foder- og fødevareprotein.

3. Styrkelse af incitamenterne i EU's proteinværdikæde

ID	Tiltag
3.1	Undersøge muligheder for at investere i lager- og forarbejdningsfaciliteter med henblik på at udvikle modstandsdygtige foderværdikæder baseret på lokalt producerede fodermidler med højt proteinindhold inden for rammerne af de nationale og regionale partnerskabsplaner og ECF.
3.2	Fremme udviklingen af frivillige mærker eller fakultative forbeholdte udtryk, der garanterer, at produkter fra husdyrproduktion udelukkende fremstilles ved anvendelse af foder fra EU eller foder med national, regional eller lokal oprindelse i samarbejde med de centrale interessenter i forsyningskæden.
3.3	Øge kendskabet til finansieringsmuligheder for EU-salgsfremmende kampagner, der fremhæver bælgfrugters sundheds- og bæredygtighedsmæssige fordele.
3.4	Øge kendskabet til bælgfrugter i uddannelsesinstitutioner gennem skoleordningen for at gøre børn fortrolige med deres smag og udseende og bevidste om deres ernæringsmæssige fordele.
3.5	Medlemsstaterne bør overveje at fremme beskatningspolitikker, der forbedrer forbrugernes adgang til modstandsdygtige fødevarer til overkommelige priser.

4. Forbedring af konkurrenceevnen for proteinafgrøder og alternative proteiner i EU

ID	Tiltag
4.1	Udvikle en certificeringsmetode for landbrug og skovlandbrug på mineraljord, herunder praksisser, der reducerer direkte og indirekte N ₂ O-emissioner fra forvaltet landbrugsjord ved anvendelse af proteinafgrøder, i forbindelse med forordningen om kulstoffjernelse og kulstofbindende dyrkning.
4.2	Strategisk tilgang til FoI for landbrug, skove, landdistrikter og fødevaresystemer.

	Finansiere forskning og innovation for at fremme proteinafgrøders og alternative proteins konkurrenceevne, bæredygtighed og modstandsdygtighed.
4.3	Dele viden og udveksle bedste praksis om lokal foderautonomi samt produktion, forarbejdning og nyttiggørelse af proteinafgrøder gennem EU's netværk for den fælles landbrugspolitik.

5. Udnyttelse af partnerskaber i det europæiske naboskabsområde

ID	Tiltag
5.1	Fremme samarbejdet med Ukraine som kandidatland til EU-medlemskab for at diversificere forsyningen med proteinafgrøder og samtidig tilpasse produktionsstandarderne, bl.a. gennem Global Gateway.